

VALSTS ROBEŽSARDZES ATMIŅU STĀSTI

Robežsarga pulkveža Konstantīna Šarigina atmiņu stāsts par Valsts Robežsardzes veidošanu “Kā tas viss sākās”

Sveicināti robežsargi, viņu piederīgie, kolēģi un citi lasītāji!

Konstantīns Šarigins.

Foto no K.Šarigina privātarhīva.

Esmu dzimis 1961. gada 13. decembrī, Rīgā – vienā datumā ar Valsts robežsardzes atjaunošanas svētkiem, tāpēc šajā dienā vienmēr svinu dubultus svētkus. Dienestu Valsts robežsardzē uzsāku 1992. gada 9. martā Robežsargu brigādes 2.Viļakas robežsargu bataljonā, kā Viļakas Atsevišķā vada komandieris. No Padomju armijas biju atvaļinājies būdams majora pakāpē, bet Latvijā dienestu uzsāku atkal ar ierindnieka uzpleciem. Pēc vairāk kā 20 gadiem, kad sasniedzu pilnu izdienu, 2012. gada 30. novembrī biju atvaļināts no aktīvā dienesta rezervē. Dienestu pabeidzu Valsts robežsardzes priekšnieka vietnieka amatā, pulkveža pakāpē.

Dienesta laikā veidoju veiksmīgu virsnieka karjeru daudzās Robežsargu brigādes (vēlāk – Valsts robežsardzes) struktūrvienībās, dažādos amatos – Rēzeknes robežsargu mācību centra Pirmās mācību rotas komandieris; Robežsargu brigādes Komandanta rotas komandieris; Robežsargu brigādes Komandpunkta priekšnieks; Robežsargu brigādes Apmācības un Iekšējās kārtības dienesta priekšnieks; Valsts robežsardzes Rīgas pārvaldes štāba priekšnieks; Valsts robežsardzes Galvenās pārvaldes Robežapsardzības pārvaldes Robežapsardzības dienesta priekšnieks; Valsts robežsardzes Galvenās pārvaldes Robežapsardzības pārvaldes priekšnieks, visbeidzot Valsts robežsardzes priekšnieka vietnieks.

Esmu apbalvots ar vairākiem Ministru kabineta, Iekšlietu ministrijas, Valsts robežsardzes un ārvalstu apbalvojumiem (atzinības rakstiem, medaļām, goda zīmēm), ka arī Latvijas Republikas Viestura ordeni.

Lai cik tas nebūtu dīvaini, bet kļūt par dižu robežsargu es bērnībā nemaz nesapņoju, lai gan kādu laiku man bija uzticīgs suns, kuru sauca Džeks, un mēs ar viņu vasaras brīvlaikā aktīvi ķērām “robežpārkāpējus”.

Neskatoties uz to, es sirsnīgi pateicos savam liktenim par to, ka pēc daudziem gadiem tomēr kļuvu par robežsargu.

Par iesaisti robežapsardzības dienestā es īpaši pateicos trim cilvēkiem: savam tēvam Pāvelam Šariginam, kurš dzimis robežsarga ģimenē Kuļbovas kordonā; savai sievai Tatjanai Šariginai un pulkvedim Viktoram Sviklim. Katrs citādi, bet tomēr visi trīs mani ietekmēja, lai es turpinātu dienestu Latvijas armijā.

Mans tēvs Pāvels Šarigins bija Latvijas brīvvalsts robežsarga dēls un Valsts robežsardzē dienāro robežsargu tēvs un vectēvs. Pāvels visus 15 gadus pēc Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas, līdz 2007. gadam aktīvi iesaistījās Valsts robežsardzes sabiedriskajā dzīvē. Tēvs piedzima 1933. gada 1. jūlijā robežsarga ģimenē. Savu bērnību viņš pavadīja, vērojot robežsargu dienestu, ar viņiem spēlējoties un runājot. 1940. gadā

P.Šarigins Rēzeknes 2. vidusskolā uzsāka skolas gaitas un pēc tās sekmīgas absolvēšanas 1950. gadā iestājās Rīgas Fizikultūras institūtā. 1954. gadā, līdz pat sava mūža beigām, viņš strādāja kā fizikultūras skolotājs.

Pirms piemiņas plāksnes uzstādīšanas represētajiem robežsargiem Pāvels Šarigins nes sarkanbaltsarkano karogu uz vietu, kur kādreiz atradās robežsargu sardzes mītne, 1990. gadu sākums. Foto no K.Šarigina privātarhīva.

Brīvvalsts robežsargu bērni robežzīmes uz Latvijas austrumu robežas, 2000. gadu sākums. No kreisās puses 3. – Pāvels Šarigins. Foto no K.Šarigina privātarhīva.

Vectēvs Jēkabs Šarigins piedzima 1903. gada 13. janvārī daudz bērnu ģimenē Rēzeknē. Rēzeknes vidusskolā pabeidza sešas klases. No 1924. gada 9. februāra līdz 1925. gada 1. martam dienēja 8. Daugavpils kājnieku pulkā. Robežapsardzības dienestu uzsāka 1928. gadā Dagdas robežsargu bataljonā. No dienesta bija atvaļināts 1941. gada 1. janvārī. Par to liecina mūsu ģimenē saglabājušies viņa dienesta dokumenti un fotogrāfijas. Jēkabs dienēja uz austrumu robežas, Piedrujas un Kuļbovas kordonos. Bija atbildīgs, disciplinēts un stingrs robežsargs. Ļoti sportisks. Bataljona godu aizstāvēja vairākās sacensībās un čempionātos. Labi spēlēja dažādus mūzikas instrumentus, jo īpaši – mandolīnu un ģitāru. Savus trīs mazbērņus audzināja stingri, par to es viņam esmu ļoti pateicīgs, jo pats jutu, ka pēc rakstura esmu līdzīgs savam vectēvam Jēkabam.

Konstantīna Šarigina vectēvs – robežsargs Jēkabs Šarigins kopā ar ģimeni – dēlu Pāvelu Šariginu un sievu, 1930. gadu vidus. Foto no K.Šarigina privātarhīva.

Jēkabs Šarigins (no labās puses pirmais) kopā ar citiem dienesta biedriem, 1930. gadu beigās. Foto no K.Šarigina privātarhīva.

Tā ģimenes tradīcijas ietekmēja manu izvēli, pa kuru ceļu tālāk iet pa šo dzīvi, un tā sāka veidoties paaudžu pēctecība, tradīcijas un pati robežsargu dinastija. Pēc dienesta beigām devos pelnītā atpūtā, bet mūsu vectēva un tēva iesākto darbu pie robežas sargāšanas turpina mans brāļadēls Pāvels Šarigins.

Konstantīna Šarigina tēvs Pāvels (no kreisās puses otrā rindā pirmais) kopā ar citiem robežsargu bērniem Kuļbovā.
Foto no K.Šarigina privātarhīva.

Konstantīns Šarigins kopā ar robežsarga Voldemāra Švarca dēlu Džemu Švarcu – aktīvu Robežsargu Dzimitas Kopas dalībnieku. Foto no K.Šarigina privātarhīva.

Priekš sevis pavisam nejauši esmu izdarījis secinājumu – “Ja Tu pats ar pilnu atdevi, godu un tīru sirdsapziņu kalpoji savai robežsardzei, tad kādreiz, pavisam negaidīti pienāks brīdis, kad tā ar visu cieņu Tev par to pateiksies”. Es joprojām dziļi ticu šim apgalvojumam. Šādu aksiomu es atklāju 2011. gada decembrī, kas šķiet pavisam nesen, bet patiesībā no tā brīža ir pagājuši jau desmit gadi.

2019. gada 7. novembrī Valsts robežsardze nosvinēja savu 100 gadu jubileju un 2021. gada 13. decembrī atzīmēja jau atjaunotās Robežsardzes 30. gadadienu. Tie nav tikai datumi kalendārā, tie ir patiesi nozīmīgi notikumi – visas Latvijas valsts un visu Latvijas robežsargu svētki – gan dienestā esošajiem, gan īpaši tiem, kuri deviņdesmito gadu sākumā aktīvi piedalījās Robežsargu brigādes izveidē.

Man, tāpat kā visiem pārējiem robežsargiem, dienests Valsts robežsardzē ir daļa no manas dzīves, likteņa, daļa no manas dvēseles. Bet pirmajiem atjaunotās Robežsardzes robežsargiem (gan instruktoriem, gan virsniekiem) daļa dzīves nu jau ir arī Latvijas vēsture, kuras veidošanā viņi iesaistījās ar visu savu enerģiju, patriotismu, pilnu atdevi dienestam un ikdienas darbu uz robežas. Tie puīši, kuri pēc jaunās Latvijas Republikas valdības uzaicinājuma, vai pēc savas sirdsapziņas un bez īpaša ielūguma 1991. /1992. gadā brīvprātīgi aizgāja dienēt uz valsts robežu, pilnā mērā izjuta, cik neparasti bija no nulles veidot mūsdienīgu un tehniski attīstītu militāru struktūru; cik sarežģīti bija iestāties Eiropas Savienībā un Šengēnā, sasniedzot vajadzīgo aprīkojuma un profesionālisma līmeni. Tie cilvēki, kuri toreiz pilnībā atdeva sevi robežsardzības darbam, labi zina šīs Valsts robežsardzes svarīgās jubilejas īsto vērtību un cenu. Mums – robežsargiem, kuri stājās kopīgā ierindā, vēl nezinot uz kuru pusi un kādā veidā pagriezīsies nežēlīgais vēstures rats, nebija laika par to domāt. Mūs visus vienoja viens svarīgs, līdz šim nevienam nezināms uzdevums – no jauna, faktiski uz tukšas vietas, izveidot robežsargu struktūrvienības gar visu valsts perimetru, jāapmāca padotais personāls (izmantojot gan atrastās instrukcijas no Latvijas brīvvalsts robežsargu laikiem, gan padomju robežsargu pieredzes materiālus, gan ar mūsu pašu rokām uzrakstītos reglamentus, nolikumus un dienesta instrukcijas), jāsargā robeža un jādomā par valsts drošību savā dienesta vietā.

Tagad jau, protams, ir grūti atcerēties, par ko domāja katrs no mums, ģērbjot armijas formas tērpu un ņemot rokās kaujas ieročus, ko starp citu, mums, ka humāno-militāro palīdzību atsūtīja no Čehijas, Ungārijas un Polijas. Bet es varu pilnīgi nopietni apgalvot, ka mūsu galvenās domas noteikti nebija par naudu. Varbūt

tās bija par savu tālāko likteni, par savām ģimenēm, par to kas būs ikdienā jādara, bet noteikti ne par naudu.

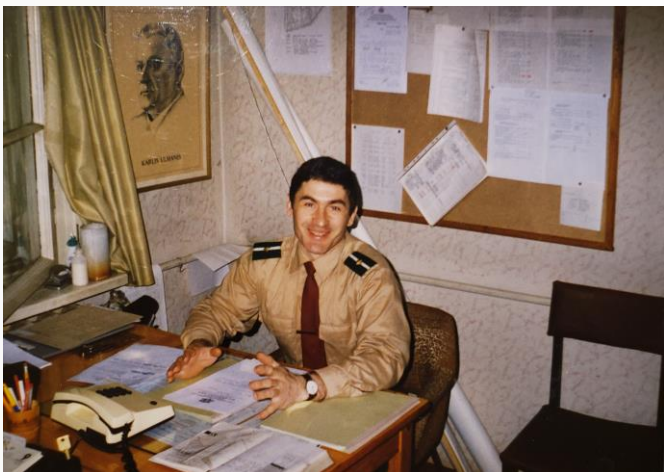

K.Šarigins kopā ar Rēzeknes mācību centra karavīriem pie Rēzeknes Kultūras nama. Foto no K.Šarigina privātarhīva.

K.Šarigins, komandējot karavīrus, Robežsargu brigādes štābā. Foto no K.Šarigina privātarhīva.

Mēs bijām jauni, enerģijas un spēka pārpilni virsnieki. Mēs nešaubījāmies, ka daudz kas šajā – mūsu valstī, ir atkarīgs tieši no mums. Mēs bijām priecīgi un gandarīti, ka mūsu Dzimtenei, kurā esam atgriezušies pēc ilgstošas prombūtnes, ir nepieciešama mūsu militārā pieredze. Mēs līdz sirds dziļēm jutām, ka esam ļoti vajadzīgi savai valstij.

Majors Konstantīns Šarigins dienesta vietā. Foto no K.Šarigina.

Rīgas robežkontroles punkta priekšnieks Aivars Āboliņš un štāba priekšnieks Konstantīns Šarigins dienesta laikā, 1995. gads. Foto no K.Šarigina privātarhīva.

Pagāja gadi.

Tagad mūs jau sauc par veterāniem. Ar sirmiemiem matiem un medaļām uz krūtīm – kam vairāk, kam mazāk, dažs ar ordeni vai ārvalstu apbalvojumu. Bet tas nav galvenais.

Svarīgi ir tas, ka mēs varam lepoties ar sava darba rezultātiem, un galvenais, ka mums ir brīnišķīgi mūsu darba turpinātāji – jaunās paaudzes robežsargi, kuri turpina svarīgo valsts aizsardzības lietu.

Kas atliek mums?

Dalīties ar atmiņas stāstiem? Ar mūsu nu jau vēsturisko skatījumu uz notikumiem?

Ko tādu aizraujoši interesantu pastāstīt jaunajiem robežsargiem, no kuriem aizvien daudz kas ir atkarīgs šajā valstī?

Divdesmit viena gada dienesta laikā uz valsts robežas daudz kas bija! Varbūt uzrakstīt par virsnieka

domām, kurš tikko atgriezies no dienesta tālajā Sibīrijā, jau brauca dīzeļvilcienā no Rīgas uz savu jauno dienesta vietu uz austrumu robežas?

Par to, kā kopā veidojām Viļakas bataljonu, Viļakas Atsevišķo robežsargu vadu un Vientuļu robežkontroles punktu? Par tiem vīriem, kuri pirmie atbrauca uz Viļaku un no pašvaldības pārņēma bijušās Latvijas armijas Abrenes artilērijas pulka štāba mītnes?

Ierindas priekšplānā Robežsargu brigādes komandiera vietnieks Viktors Sviklis (no kreisās puses trešais), 1990.gadu sākums. Foto no K.Šarigina.

“f” burtu, nedaudz ar humoru mīkstinot bijušās lielās un sen klasiski organizētās armijas ierindas virsniekam to šokējošo momentu, ka uzdevumi ir jāpilda, bet: “...ieroču naf, munīcijas naf, kārtības naf...”.

Neapšaubāmi daudz izdarīja vecais pulkvedis Viktors Sviklis no Rēzeknes, lai atjaunotu un izveidotu Robežsargu brigādi. Ļoti žēl, ka pulkvedis tik agri aizgāja no dienesta un sava mūža.

Vēlāk manā dzīvē vēl bija divi gudri vadītāji. Bet Viktors Sviklis bija pirmais. Par viņu var daudz ko stāstīt, bet personīgi man viņš bija, ir un būs piemērs, kā vajag pildīt virsnieka pienākumus. Viņš bija viens no pirmajiem Valsts robežsardzes veidotājiem, milzīga ikdienas organizatoriskā darba darītājiem, kurš rūpējās par brigādes jaunizveidojamo nodrošinājumu, bruņojumu, personāla atlasīšanu un sagatavošanu, iekšējā dienesta organizāciju un daudzām citām lietām, bez kurām nav iedomājama lielas militāras struktūras funkcionēšana! Viņš kopā ar majoru Jāni Martukānu un pulkvežleitnantu Visvaldi Mežgaili veidoja pirmos robežsargu struktūrvienību štatus, apmācības sistēmu, reglamentus un u.tml. Tieši viņš bija iniciators, lai izveidotu robežsargu patriotisko organizāciju “Robežsargu Dzimtas Kopa”, kuras sastāvā ar godu arī es iestājos, Latvijas Brīvvalsts robežsarga mazdēls. “Dzimtas Kopa” apvienoja robežsardzes veterānus, kuri dienēja līdz 1940. gadam un brīnumainā kārtā izdzīvoja izsūtījumā Sibīrijā, viņu bērnus un mazbērnus, kā arī dienējošos robežsargus.

Varbūt par pulkvedi Viktoru Svikli, Robežsargu brigādes komandiera vietnieku, kurš man – raķešu karaspēka virsniekam, bijušajam padomju armijas majoram – uzticējās un deva savu svētību, norīkojot mani dienestā uz Latvijas austrumu robežas? Pat tagad man ausīs skan vecā, gudrā virsnieka balss: “Izglītība Tev ir nepareiza. Latviešu valoda – “švaka”. Visu Tev jāsāk no jauna – no baltas, tīras lapas. Tāpēc, major, Tev jābrauc uz Viļaku komandēt robežsargu vadu. Tur mums “naf” virsnieku! Tev tur būs īstā vieta”. Viņš vienmēr izrunāja vārdu “nav” ar

No labās puses Robežsargu brigādes komandiera vietnieks, štāba komandieris Jānis Martukāns. Foto no K.Šarigina privātarhīva.

Ļoti daudz robežsargu labā izdarīja arī Džems Švarcs. Bērnībā viņš savu tēvu pavadīja uz bataljona štābu, lai saņemtu atalgojumu, un atpakaļ mājās viņš vairs to nesagaidīja. Švarcs, jau būdams pensionārs, tikās ar dažādu Latvijas uzņēmumu vadītājiem un aģitēja viņus palīdzēt robežsargiem, jo deviņdesmitajos gados mums trūka pat elementāru sadzīvisku lietu. Dažreiz karavīru ēdnīcās nebija virtuves aprīkojuma, krūžu, šķīvju, karošu, termosu, nemaz nerunājot par tādām lietām, kā velosipēdi, motocikli vai mašīnas. Dž.Švarcs tik daudz visa sagādāja, ka par to vien jau vajadzēja viņam uzlikt pieminēkli. Pricēja, ka Robežsargu brigādes vadība, neskatoties uz viņa vecumu, vismaz pierunāja viņu kļūt par robežsargu. Švarca kungu pieņēma brigādes Saimnieciskās nodaļas štātā par sagādnieku. Viņš vēl ilgi dienēja mūsu rindās dažādos amatos un pat uzdienējās no virsleitnanta pakāpes līdz majoram.

Robežsargu Dzimtas Kopas pārstāvji represētiem Latvijas brīvvalsts robežsargiem veltītā piemiņas pasākumā, 1990. gadu sākumā, 9. oktobrī. No kreisās puses: pirmais – Pāvels Šarigins, otrais - brīvvalsts laika Zilupes bataljona robežsargs Jānis Birze, trešā - Dagdas bataljona komandiera Mārtiņa Kalniņa meita Aina Kalniņa, sestais Visvaldis Mežgailis, septītais – Džems Švarcs.

Foto no K.Šarigina privātarhīva.

gās robežsargu patriotiskās organizācijas vadīšanu, un tā pakāpeniski pārtrauca savu darbību, līdz 2007. gadā to vispār slēdza. Manuprāt, tas ir nepareizi un ļoti žēl, jo tieši “Dzimtas Kopa” apvienoja gan bijušo, gan esošo robežsargu ģimenes, robežu un vēsturi. Runājot par tiem pirmajiem, ar kuriem paveicās uzsākt dienestu Valsts robežsardzē, gribas nosaukt Viļakas bataljona komandieri pulkvežleitnantu Georgiju Kitajevu, Šķilbēnu Atsevišķā vada komandieri pulkvežleitnantu Jāni Āboliņu, manu vietnieku (62 gadus veco) virsleitnantu Krūmiņu, kinorežisorus no Rīgas – aktīvos virsdienesta kareivjus - Viktoru Krišjāni un Eināru Ivanovski, kuriem pēc mūsu bataljona virsnieku lūguma, izejot paātrinātos kvalifikācijas paaugstināšanas kursus Aizsardzības ministrijā, ļoti ātri bija piešķirtas leitnanta pakāpes. Tajā brīdī tas bija vienīgais izglītības variants robežsargu maiņu vecākajiem, kam robežkontrole uzticēja vadīt maiņas, norīkojumus un patruļas uz “zaļās robežas”. Vēl, kā pirmos robežsargus, atceros robežsargus Armandu Ošmani, Vili Šaicānu, Elmāru Šaicānu, Māri Kaufmani, Igoru Buliņu, Juri Šaicānu, Aināru Saviču, Pēteri Kļavu, bataljona mantzini Modri Loginu un virsdienesta obligātā dienesta robežsargu Sokolovu.

Es komandēju ne tikai savu, bet vēl vienu robežsargu vadu, nodrošinot robežapsardzības uzdevumu izpildi divos robežas posmos. Dienestu uz robežas kopā ar mani uzsāka seši virsnieki un piecpadsmit virsdie-

Tik īpaši cilvēki kā Džems Švarcs, Robežsargu brigādes preses dienesta speciāliste Vija Kronberga un, protams, pulkvedis V.Sviklis bija “Dzimtas Kopas” sirds un dvēsele.

“Dzimtas Kopas” piederīgie ne tikai regulāri sanāca kopā, bet arī rīkoja braucienus uz dienesta vietām, kurās bija dienējuši paši vai viņu tēvi un vectēvi. Tieši tur viņi nodarbojās ar mūsu jaunatnes valstisko audzināšanu un vēsturisko izglītošanu, no tagadējām robežsargiem prasot stingras disciplīnas un kārtības ievērošanu. Pēc pulkveža Svikļa nāves neviens no Robežsargu brigādes vadības vairs nenodarbojās ar šīs svarī-

nesta karavīri (seržanti, dižkareivji un ierindas robežsargi). Iepriekš viņi visi bija dienējuši Padomju armijā, visdažādākajās armijas struktūrvienībās un specialitātēs, bet, iestājoties Latvijas robežsardzē, viņi vispirms pabeidza apmācības kursu Vārves robežsargu mācību centrā. Vēlāk uz valsts robežas viņu vadībā uzdevumus sāka pildīt arī obligātā dienesta robežsargi. Tie bija pirmie brīvprātīgi iesauktie obligātā dienesta puīši, kuri, absolvējot Vārves robežsargu mācību centru, turpmākam dienestam bija norīkoti mūsu bataljonā.

Gatavojoties uzņemt pirmos obligātā dienesta robežsargus, mēs paši saviem spēkiem nodrošinājām viņiem sadzīves apstākļus. Sameklējām un iekārtojām dzīvojamās un dienesta telpas, sagādājām gultas, skapīšus, ierīkojām ieroču istabu, Viļakas pilsētas galdnieku darbnīcā pasūtījām ieroču piramīdas un munīcijas kastes, kā arī nodrošinājām visu, kas nepieciešams karavīra ikdienā.

Viļakas Atsevišķā vada personāls, 1990. gadu sākums.
Foto no K.Šarigina privātbūma.

Plānojot sākt robežas apsardzību, pirmais un galvenais uzdevums man bija izprast, kur īsti ir noteikta Latvijas-Krievijas valsts robeža un kā to atrast apvidū. Jo iepriekšējā neatkarīgās Latvijas valsts robežas līnija ar visām robežzīmēm un citu infrastruktūru kopā ar Abreni palika citā valstī, bet jaunā robeža gāja pa Padomju Savienības iepriekšējo administratīvo robežu starp Latviju un Krieviju, un šī administratīvā robeža nekad nebija iezīmēta dabā, tikai uz autoceļiem bija ceļa zīmes ar uzrakstiem, ka sākas Latvijas Republika (līdzīgi kā tagad zīmes norāda, kur sākas kāds novads). Lai atrastu jauno valsts robežu, mēs izmantojām ne tikai topogrāfiskās kartes, bet arī republikas administratīvo teritoriju kartes, Latvijas un Krievijas kaimiņos esošo kolhozu zemes kartes un lauksaimniecības platības sadales līnijas un kupicas, mežsaimniecības teritorijas shēmas un medību iecirkņu shēmas.

Tā kā personāla un transporta resursu bija ļoti maz, tad galvenā uzmanība bija pievērsta robežpārkāpumu novēršanai tikai tajās vietās, kur tie bija visvairāk iespējami.

Galvenokārt patruļas bija nosūtītas tajās vietās, kur robežlīniju šķērsoja lauku ceļi uz abām pusēm no Vientuļu robežkontroles punkta. Jau 1992. aprīlī mēs svinīgi atklājām tobrīd vienīgo mūsu bataljona iecirknī esošo Vientuļu robežkontroles punktu. Mana vada robežsargi šim pasākumam gatavojās ļoti nopietni. Veicām virsdienesta robežsargu un obligātā dienesta karavīru padziļinātu apmācību. Sākumā klasē, bet pēc tam arī praksē uz ceļa, izmantojot “mācību robežas šķērsotājus”, savas pasēs un transportlīdzekļu dokumentus. Mācījām reglamentus un tās nedaudzās pavēles, rīkojumus un instrukcijas, ko uz to brīdī paspēja izdot Robežsargu brigādes vadība. Galvenais, ko mēs gribējām panākt, lai robežsargi nopietni izprot, ka tagad uz robežas uz viņiem skatīsies kā uz jaunās Latvijas valsts vizītkarti. No tā, kā izskatās robežsargi, cilvēki secinās, kāda kārtība pastāv arī mūsu valstī. Mums bija jābūt stingriem, bet pieklājīgiem un smaidošiem, un tai pat laikā ļoti nopietni veicošiem savus pienākumus.

“Ar smaidu uz lupām, jums jāinformē pārkāpēju, ka bez pases viņš vairs nevar šķērsot valsts robežu” – mums mācīja pulkvedis Sviklis, kurš atbrauca uz Viļakas robežsargu bataljonu.

Ar pulkvežleitnanta Georgija Kitajeva pūlēm tika izveidots vagoniņš, kurā vienlaicīgi atradās dokumentu pārbaudes un atpūtas telpa. Šis vagoniņš, kas, kā izrādījās bija pirmais robežkontroles punkts uz jaunās Latvijas Republikas robežas, vairāk kā divdesmit gadus kalpoja nākošajām robežsargu paudzēm. Likteņa ironija – tieši Vientuļu robežkontroles punkts, kas savulaik bija atklāts kā pirmais, bija pats pēdējais autoceļu robežkontroles punkts, kur veica rekonstrukciju un kur tikai 2016. gadā robežsargu un muitnieku vagoniņus, kā arī paštaisītās nojumes beidzot nomainīja uz modernu Eiropas Savienības prasībām atbilstošu infrastruktūru.

1992. gadā abu valstu piederīgie samēra viegli varēja šķērsot valsts robežu. Galvenais, lai tiem līdzi būtu derīgas pases un tajās ierakstīti arī viņu bērni. Ceļotājiem, kuri brauca ar mašīnu vai motociklu bija jābūt autovadītāja apliecībai, tehniskajai pasei un retos gadījumos – transportlīdzekļa īpašuma dokuments. Visādi precedenti bija ar zirgu pajūgiem, jo ne visi vietējie iedzīvotāji varēja uzrādīt “zirga tehnisko pasi”, kaut gan zirgu zādzība tajā laikā pierobežā bija liela problēma.

Pārkāpēju bija maz, un tie pārsvarā bija vietējie iedzīvotāji, kuri mēģināja bez dokumentiem apiet robežkontroles punktu. Taču mums visiem gribējās aizturēt ļaunprātīgus robežpārkāpēju, vislabāk kādu bruņotu, meklēšanā esošu noziedznieku, kurš mēģinās nelikumīgi šķērsot valsts robežu mūsu apsargājamā posmā. Bet jāatzīst, ka es tajā laikā tādus gadījumus neatceros.

Tomēr pakāpeniski pie mums sāka veidoties meklējamo personu un transportlīdzekļu saraksti. Datoru Vientuļu robežkontroles punktā nebija, toties mēs paši veidojām žurnālu, kurā reģistrējām aktuālo personu un transportlīdzekļu sarakstus, ko ieguvām no Robežsargu brigādes štāba telefonogrammās un cirkulāros, kā arī vietējās policijas telefonu zvanos sniegtajā informācijā.

Jau tajā laikā sāka veidoties starptautiskā sadarbība noziedzības apkarošanas jomā.

Ja kāds atceras 1991./1992. gadu, tad noteikti var pastāstīt saviem bērniem un mazbērniem par situācijām, kad benzīntankos nebija ne benzīna, ne dīzeļdegvielas, un uzpildīt savu automašīnu tam paredzētajās vietās bieži vien nebija iespējams. Toties, neskatoties uz šādu parādību, visi, kam viņu rīcībā bija personīgais transportlīdzeklis, brauca ar savu spēkratu. Katrs no mums varēja nopirkt benzīnu, pie tam, cik vien vēlas. Tas, protams, bija daudz dārgāks nekā oficiālajās degvielas uzpildes stacijās, bet galvenais, ka benzīns bija. To tirgoja privātpersonas no “benzovoziem” (armijas tipa mašīnām), kas līdzinājās lidmašīnas uzpildes mašīnām. Daudzi no mums nevarēja saprast, no kurienes šie jaunizceptie “biznesmeņi” ņēma degvielu? Noslēpums veda tieši uz robežu!

Es to sapratu, kad mums kopīgiem spēkiem izdevās atklāt tādu kanālu. Vēlāk, pēc datiem, kurus mēs pēc oficiāla pieprasījuma sniedzām kaimiņvalsts tiesībsargājošo institūciju pārstāvjiem, Krievijas teritorijas pierobežā aizturēja strādājošu noziedznieku grupu, kuras locekļi nodarbojās ar degvielas zādzību lielos apmēros.

Mēs bieži dzirdējām, ka tālu naktī grūti pārvaramās vietās ņurdēja traktori un degvielas vedēji.

Lai cik tas nebūtu dīvaini, bet izmeklēt krimināllietu, kurā figurēja vairākas personas, kas nozaga no valsts uzņēmumu tvertnēm vairāku simtu tonnas benzīna, palīdzēja mūsu robežsargu vienkāršais novērojumu žurnāls. Izrādījās, ka zagļi nakts laikā nodarbojas ar degvielas zādzību no lauksaimniecības uzņēmumiem (kolhoziem, sovhoziem un MTS (Mašīnu un traktoru stacijām)). Pēdējā epizodē viņi, uzpildot divas lielgabarīta kravas automašīnas ar degvielas tvertnēm, aizbrauca no notikuma vietas un nepaspēja vai, darbojoties ātrumā, aizmirsa aizvērt padeves krānu. Rezultātā vairākas tonnas degvielas izlija zemē un uz daudziem gadiem benzīns saindēja tvertnēm pieguļošo zemi.

Dati no robežsargu novērojumu uzskaites žurnāla palīdzēja atklāt un aizturēt noziedzniekus, jo mums bija zināms datums un likumpārkāpēju robežas šķērsošanas laiks. Parasti pēc zādzības kravas automašīnas ar degvielu, izmantojot traktora palīdzību, tika pārvilkta pāri valsts robežai caur grūti pārvaramām, purvainām vietām, bet paši organizatori pārvietojās no Krievijas uz Latviju ar vieglo automašīnu caur Vientuļiem. Saņemot informāciju no Latvijas puses, ka zagļu grupa atkal devās uz kaimiņvalsti, tā tika aizturēta Krievijā.

Gribu nedaudz pastāstīt par mūsu sadzīves apstākļiem. Obligāta dienesta robežsargi dzīvoja labi sakoptā divstāvu kazarmā, kas bija izvietota bijušās Viļakas mūzikas skolas divās ēkās. Tur arī bija bataljona štāba mītne, rotas komandieru istabas, ieroču istaba, mantu noliktava u.c. Žoga apkārt ēkām nebija. Kārtību struktūrvienībās un kazarmā pēc dienesta laika beigām uzturēja jaunākie komandieri un iekšējās kārtības norīkojums, kurā sastāvā bija dežurants no virsdienesta robežsargu vidus un trīs obligātā dienesta karavīri. Viņu pienākumi bija precīzi aprakstīti gan Aizsardzības ministrijas Iekšējās kārtības reglamentā, gan Disciplinārajā reglamentā, gan Viļakas bataljona dienesta instrukcijās. Pirms stāšanās dienestā notika dienestam norīkoto robežsargu instruktāža, pienākumu zināšanu pārbaude un norīkojuma izvade. Virsnieki un seržanti no virsdienesta robežsargu vidus regulāri veica iekšējās kārtības un dienesta stāvokļa pārbaudi bataljona izvietojumā.

Bataljona virsnieki un virsdienesta robežsargi dzīvoja pilsētā. Tā kā vietējo izdzīvotāju mūsu vidū praktiski nebija, mēs visi irējām dzīvokļus pilsētā. Piemēram, es, pulkvežleitnants G.Kitajevs, pulkvežleitnants J.Āboliņš un vēl viens virsnieks dzīvojām vienā četru istabu dzīvoklī. Visas nedēļas garumā mēs faktiski bijām dienestā, jo tajā dzīvoklī mēs tikai gulējām, taču arī pa naktīm bieži vien bija jāpārbauda dienests uz robežas, jākontrolē, kā norīkojumi veic savus uzdevumus uz robežas un bataljona izvietojumā. Brīvdienās visi virsnieki, izņemot vienu no mums, brauca uz mājām atpūsties, bet uz vietas palikušais virsnieks kontrolēja situāciju bataljonā un nodrošināja norīkojumu izvades.

Mēs bijām militāra struktūrvienība Aizsardzības ministrijas pakļautībā, un viens no mūsu uzdevumiem bija veikt jaunā kolektīva saliedēšanu un stingrās armijas disciplīnas uzturēšanu.

Bet mūsu rindās tomēr bija arī tādi virsdienesta karavīri, kuri uzskatīja, ka robežsargiem disciplīna nav vajadzīga. Viņi darīs tikai to, ko uzskatīs par nepieciešamu konkrētajā brīdī, ka disciplīna ir padomju militāristu muļķības, un tā mums nav vajadzīga. Kādu vakaru "ierindnieku Šariginu" virsdienesta speciālisti "izsauca" uz mācību klasi, lai viņu pārbaudzinātu, piedraudot, ka pretējā gadījumā uz bataljonu tiks izsaukti žurnālisti, kam izstāstīs par savām dienesta grūtībām.

Sarunas ar viņiem bija ilgas, bet es paliku pie sava, pierādot, ka Latvijas armijas karavīri vienmēr bija disciplinēti un tāpēc bija stipri. Atklātā kaujā viņus neviens nevarēja uzvarēt. Manā pusē nostājās lielākā daļa no virsdienesta robežsargiem. Tomēr laika gaitā kāda puse no virsdienesta robežsargiem atsijājās, jo tie, kas atnāca dienēt uz robežu, lai piebāztu savas kabatas ar naudu un ļaunprātīgi izmantotu savu dienesta stāvokli, vai nu paši pameta Robežsardzi, vai tika atvaļināti pārkāpumu dēļ.

Dzīve nav balta vai melna. Tā ir raiba. Ja tagad rakstītu tikai par labām lietām, tad sanāktu pārāk svēta bilde.

Raksts ir par visu.

Pie mums virsdienestā bija karavīrs Auseklītis. Diemžēl vārdu tagad neatceros.

Es jutu, ka viņš nav kārtīgs cilvēks, bet tam nebija nekādu pierādījumu. Par to liecināja tikai mana iekšējā balss un dažī mājiņi no Ausekļa uzvedības un sarunas manieres. Tāpēc, neskatoties uz personāla trūkumu, es šo robežsargu uz robežu nelaidu. Norīkoju viņu tikai dienestam iekšējos norīkojumos. Par ko viņš, savukārt, bija ļoti neapmierināts un pastāvīgi prasījās, lai viņu iekļauj Vientuļu robežkontroles punkta maiņas sastāvā.

Beigu beigās tomēr kolēģi mani pierunāja uzticēt Auseklītim norīkojumu uz valsts robežu. Būdams bezizejās situācijā, es biju spiests norīkot viņu uz robežu. Lai nepieļautu lielu kļūdu, es viņam uzdevu sargāt robežkontroles punktam pieguļošo robežas posmu. Visi mana vada robežsargi labi zināja, ka šajā dienā man uz dažām dienām jāizbrauc no bataljona izvietojuma, un vada komandiera pienākumus pildīs virsleitnants Krūmiņš. Tomēr sirds neizturēja, un es negaidīti aizbraucu pārbaudīt norīkojumus.

Noklausoties leitnanta Krišjāņa brašo ziņojumu, es pavaicāju – “Kā noris dienests?”

– “Viss ir kartībā, komandiera kungs!” – atbildēja Viktors.

– “Kur ir robežsargs Auseklītis?”

– “Kā pienākas, stundu un piecpadsmit minūtes atpakaļ, kopā ar obligātā dienesta robežsargu Romanovski, pēc paredzētas neilgas sasildīšanās vagoniņā, aizgāja veikt “zaļās” robežas patrulēšanu.”

– “Cik labs karavīrs...” – es padomāju “un es tik slikti par viņu domāju”.

– “Labi! Turpiniet dienestu. Manis uz vietās nebūs četras piecas dienas. Ceru, ka viss būs kartībā!”

– “Tieši tā, komandieri!”

Izejot no vagoniņa es paskatījos uz pretējās puses izvietojumu.

Tur man pazīstamais pa “degvielas zādzības lietu” milicijas majors, izgāja no kaimiņvalsts robežkontroles punkta būdiņas ar diviem automātiem uz pleca. (Tajā brīdī robežu no Krievijas Federācijas pusēs sargāja nevis robežsargi, bet milicija).

– “Kolēģi, vai Jums ievests pastiprinātais režīms?” – es pajautāju pāri barjerai.

– “Nē! Robežas apsardzības režīms netika mainīts. Norīkojumā divi karavīri piedzērās. Starp citu, trešais ir tavējais! Nāc, savāc!”

– “Kāds manējais?” – es apmulsis nodomāju. “Visi manējie ir uz vietas.”

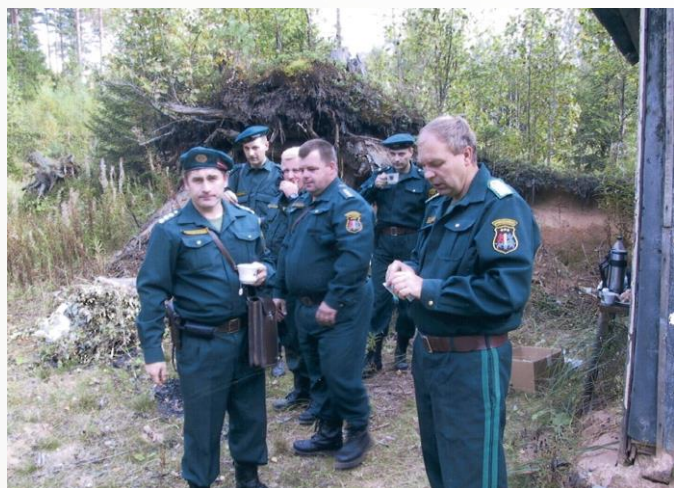
Kad ienācu svešajā vagoniņā, ar uzticamām acīm uz mani skatījās robežsargs Auseklītis.

Otrs robežsargs atteicās no viņa piedāvājuma “nosvinēt pirmo norīkojumu un uzsākt starptautisko sadarbību”. Kur bija paņemts šņabis - man bija skaidrs! Bet, cik atminos, tas bija tāds vienīgais gadījums manā praksē, kamēr es dienēju Viļakas bataljonā. 1992. gada 5. augustā ar aizsardzības ministra pavēli man piešķīra majora pakāpi un apmēram tajā pat laikā pārcēla uz Robežsargu brigādes Rēzeknes mācību centru, ieceļot mani Pirmās mācību rotas komandiera amatā. Bet tas ir pavisam cits stāsts, kā arī atmiņas par dienestu citos amatos – vispirms Robežsargu brigādē un vēlāk arī Valsts robežsardzē.

Atceroties par Latvijas robežsardzes izveidi un attīstību, noteikti gribu labus vārdus pateikt par mūsu sadarbību ar Somiju. Somi izrādījās uzticīgi draugi, lieliski profesionāļi un ļoti labi skolotāji robežapsardzības jomā. Jūras robežas kontroles, Aviācijas un Kinoloģijas dienestu izveidei mums jāpateicas tieši viņiem. Arī zaļās robežas apsardzības mūsdienīgu organizāciju mēs pārņēmām tieši no somiem, attīstot un pilnveidojot to, šobrīd Latvijas Robežsardze pilnībā atbilst Šengenas ārējo robežu uzraudzības prasībām. Īpaši gribu atcerēties tādu Somijas virsniekus, kā Jako Smolanderu, Marko Karpinenu, Essu Assekainenu un citus.

Somijas robežsardzes virsnieks Jako Smolander Latvijas Robežsardzei nodod kuģi “Tiira” Rīgā, 1997.gads. Foto no K.Šarigina privātarhīva.

Latvijas robežsardzes vadība valsts robežas apsekošanas laikā, 2000. gadi. Foto no K.Šarigina privātarhīva.

Arī par ģenerāli Gunti Pujātu gribu pateikt labus vārdus. Tādu, kā viņš - Kriminālizmeklēšanas pārvaldes priekšnieku, mēs meklējām ļoti ilgi. Atbildīgu, savas jomas specifiku dziļi pārzinošu virsnieku, spējīgu sakārtot un attīstīt Valsts robežsardzes kriminālizmeklēšanas un operatīvo jomu.

Savā turpmākajā dienestā vienmēr biju Valsts robežsardzes vadības komandā, vadot Galvenās pārvaldes Robežapsardzības pārvaldi un dienesta noslēgumā tiku iecelts Valsts robežsardzes priekšnieka

vietnieka amatā. Tieši ar šo dienesta laika posmu man saistās svarīgākie dienestam un pat Latvijai nozīmīgi vēsturiski darbi. Uzskatu, ka biju labs robežsargs, un mana dzīve nav veltīgi nodzīvota. Kā būtiskākos darbus varu minēt to, ka manā vadībā, balstoties uz somu pieredzi, bija pārstrādāts Dienesta nolikums un izstrādāts jaunais Robežsardzes likuma projekts. Pēc Valsts robežsardzes priekšnieka uzdevuma veidoju Valsts robežsardzes Kinoloģijas dienestu, Aviācijas dienestu, Dokumentu ekspertīžu dienestu, Analītisko nodaļu un Imigrācijas dienestu, kā arī liku pamatus robežapsardzībai uz jūras.

Kopā ar kolēģiem izveidojām kopīgos robežkontroles punktus uz Lietuvas un Igaunijas robežas. Tas bija labs piemērs citām valstīm, kā uz robežas jāstrādā kopā divām valstīm, paātrinot robežas šķērsošanu un optimizējot abu valstu robežsargu un muitas resursus.

Sadarbībā ar Somijas un Latvijas Valsts robežsardzes kolēģiem izveidoju Integrētas robežas vadīšanas stratēģiju un organizēju efektīvu sadarbību starp Valsts robežsardzi, Valsts policiju, Muitu un Pārtikas un veterināro dienestu robežas drošības jautājumos.

Aktīvi darbojos Apvienotajā Latvijas-Krievijas robežapsardzības darba grupā, darba grupā par jautājumiem cīņā pret nelegālo migrāciju un robežapsardzības jautājumu darba grupā.

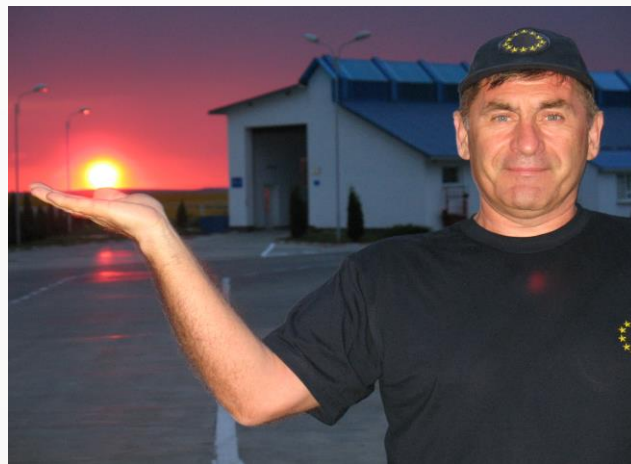
Ilgstoši biju Latvijas Valsts robežsardzes atbildīgais pārstāvis, Eiropas savienības SCIFA un Vīzu darba grupās. Aktīvi darbojos Baltijas Jūras Valsts operatīvās komitejas (Task Force) koordinācijas sanāsmēs un operatīvajos pasākumos uz valsts robežas.

Piedalījos profesionālās augstākās izglītības studiju programmas „Robežapsardze” izstrādē. Un visbūtiskākais – vadīju Valsts robežsardzes profesionāļu komandu, kas gatavoja Valsts robežsardzes struktūrvienības, lai Latvija iestātos Eiropas Savienībā un pievienotos Šengenas zonai, kas Valsts robežsardzei kopā ar Latvijas valsti spīdoši izdevās.

Dienesta noslēgumā aktīvi pievērsos Valsts robežsardzes starptautiskajai darbībai un Latvijas, kā Šengenas dalībvalsts, robežas kontroles pieredzes nodošanai citām valstīm. Kopā ar Ārlietu ministriju organizēju projektus ar Moldovas Republiku, Ukrainu un Gruzijas Republiku, kā arī robežsardzes sakaru virsnieku tīkla izveidei Ukrainā, Baltkrievijā un Gruzijā.

Konstantīns Šarigins kopā kolēģi EUBAM misijā.
Foto no K.Šarigina privātbūma.

Konstantīns Šarigins kopā kolēģi EUBAM misijā.
Foto no K.Šarigina privātbūma.

Vairākus gadus es biju komandēts Eiropas Savienības robežas atbalsta misijā, kur vadīju EUBAM

Pārstāvniecību Moldovas Republikā, palīdzot šajā valstī organizēt robežu kontroles un uzraudzības pasākumus. Kādu laiku pirms tam veicu īstermiņa eksperta pienākumu izpildi EUBAM, kas bija saistīti ar kopējo robežkontroles punktu izveidošanu uz Ukrainas – Moldovas robežas. Rezultātā, tos veiksmīgi izdevās ieviest ikdienas praksē. Tieši tur (EUBAM), trīsarpus gadu laikā, man bija dota lieliska iespēja nodot ārzemju kolēģiem Latvijas Robežsardzes pieredzi visas robežas drošības jomās un robežas demarkācijās jomā.

Palīdzēt Moldovas Republikai un Ukrainai izveidot savas valsts Integrētas robežas drošības stratēģijas, izstrādāt jaunus Valsts robežas likumu projektus un starptautiskās vienošanās projektus par valsts robežas režīmu.

Daudz kas vēl dienesta laikā bija paveikts, par ko es tagad jau neatceros, bet katrā savā jaunā dienesta vietā es centos izdarīt kaut ko īpašu, lai jaunā struktūra un tur strādājošie cilvēki būtu paši labākie un spētu realizēt visas savas iekšējās iespējas dienestā un mūsu valsts labā.

Jo cilvēki ir mūsu pats vērtīgākais potenciāls, lepnums un bagātība!

Konstantīns Šarigins

13.12.2021.